

Jancsó Veronika

Kommunikáció, jog és etika: a határmezsgyék feltárása

**Buday-Sántha Andrea *Kommunikáció – Etika – Jog.*
A kommunikáció etikai és jogi alapjai című könyvéről**

Buday-Sántha Andrea legújabb könyvében arra a kérdésre keres választ, hogy miként szabályozható a kommunikáció az információs társadalomban, s a szabályozásnak milyen etikai és jogi vetületei merülnek fel. Könyvére úgy hivatkozik, mint amely átmenetet képez a tankönyv és a kézikönyv között, mert nemcsak rögzíti az elméleti kereteket, hanem egyfajta iránymutatásként is szolgál a kommunikációval kapcsolatban napi szinten felmerülő jogi és etikai kérdésekben.

A kötet több társadalmi jelenségre reflektál, ezek közül a legfontosabbak a következők: a kommunikáció fejlődésével újrafogalmazódnak a korábbi erkölcsi, etikai és kulturális alapértékek, a globalizáció, a multi-kulturalizmus és az infokommunikációs technológiai innovációk hatására újabb és újabb kommunikációs élethelyzetek alakulnak ki, amelyek igénylik a normaalkotást, illetve a kommunikációs jog egyre nagyobb súllyal szerepel az információs társadalomban.

Buday-Sántha négy nagy fejezetben, több szempontrendszer figyelembe véve vizsgálja a kommunikáció alapintézményeit, színtereit, formáit, és bemutatja a szakterület alapfogalmait, társadalmi összefüggéseit és felmerülő kihívásait. Az első fejezetben ismerteti a kommunikáció fajtáit, csoportosítja azokat, szót ejt a nyilvánosság kérdéséről, majd betekintést nyújt a PR területére is, például a PR nélkülözhetetlen tevékenységeinek összefoglalásával. A második fejezetben ír az etikáról, annak fogalmáról; itt már sokkal konkrétabb fogalomrendszert ismerhetünk meg, amely kitér a kommunikációra mint emberi alapértékre is. Említést tesz az etikai „forródrót”-ról mint hasznos gazdasági tényezőről, ismerteti az etika joggal és kommunikációval való kapcsolatát, majd betekintést nyújt az etika intézményesítésének kérdéskörébe is. Részletes és érdekfeszítő leírást olvashatunk a hazai vállalatok etikai kódexeiről, illetve a szervezeti kultúra jelentőségéről és a szervezetek felépítéséről. A könyv e részében az etikai eljárások nehezítő körülményeiről is átfogó, adatolt elemzést kapunk. A következő fejezetben három kisebb részt találunk, ezek segítségével behatóbban ismerhetjük meg a kommunikáció és a jog kapcsolatát, illetve a kommunikációs jog fogalmát. E témát a kommunikációs normák tárgyalásával vezeti be a szerző, majd értékes történelmi áttekintés következik, amely kitér a jog főbb fejlődési szakaszaira. Ez az összefoglaló kiemelkedő módon mutat be több ezer évnyi fejlődést számos nemzetközi és hazai szakirodalmi forrás felhasználásával. A jogtörténet legfontosabb alapidokumentumait a felsorolás mellett rövid ismertetéssel is ellátja a szerző, illetve kitér a hazai jogfejlődés főbb állomásaira, majd a fejezetet a kommunikációs jog történelmi háttérmodelljének bemutatásával zárja. A következő kisebb tartalmi egység keretein belül áttér a kommunikációs alapjogok kérdéskörére, amelyet mélyebben elemez, azzal indokolva a vizsgálatot, hogy a hazai és a külföldi szakirodalom sok mindenben eltérő megállapításokat tesz a témával kapcsolatban. Buday-Sántha segítségével több állásponttal is megismerkedhetünk a hazai kommunikációs jogrendszerrel kapcsolatban, majd ezt az áttekintést folytatja a nemzetközi jogirodalom példáin keresztül. Hosszasan mutatja be az alapvető kommunikációhoz való jogunkat és a kommunikációs szabadság rétegeit, továbbá ismerteti annak hátrányait is, valamint mélyebb betekintést nyújt a kommunikációs szabadság világába, amelyet alapjogi hálómoddellel is illusztrál. A fejezet végén hosszán elemzi a különböző kommunikációs alapjogokat.

A kommunikációs jog hazai és áttekintő nemzetközi vizsgálata után a szerző részletesen mutatja be a kommunikációs jog európai uniós szabályrendszerét és normáit. Egyaránt ír a média- és a reklámjogról,

és ismerteti az elektronikus hírközlés irányelveit, valamint szót ejt az Európai Unió internetszabályozási módszereiről. Olvashatunk a „Biztonságosabb Internet” elnevezésű programról, ezt követően pedig példák segítségével mutatja be a különböző internetes támadások fajtáit. Bepillantást nyújt a szerzői jog, a védjegy, az adatvédelmi jog világába is az elmúlt évtizedek fontos jogtörténeti állomásain keresztül. Olvashatunk a disszemináció céljáról, kézikönyvéről és irányadó kommunikációs eszközeiről. Végezetül a szerző említést tesz a büntető- és a versenyjogról is. A negyedik fejezetben hosszas összefoglalót kapunk a kommunikációs jog fontosságáról, és arról, hogy miért nélkülözhetetlen ennek szabályozása. A szerző rámutat arra is, hogy a további szabályozások milyen problémákba ütközhetnek, és melyek azok a nehezítő tényezők, amelyek lassíthatják e folyamat előrehaladását. Nemcsak a kihívásokat ismerjük meg: a szerző javaslatokat is megfogalmaz a jogalkotók és a vállalati vezetők számára.

A kötet az alapoktól indít, s bemutatja a kommunikáció, a jog és az etika kérdésköréhez köthető főbb elméleti kereteket és felvetéseket, így elsősorban az e szakterülettel foglalkozó egyetemi hallgatók, szakdolgozók számára ajánlott kézikönyv, ugyanakkor – a gyakorlati példák ismertetése miatt – a témában kevésbé jártas közönség számára is hasznos olvasmány lehet. Buday-Sántha Andrea fontos és releváns témát mutat be, kiemelkedő mennyiségű nemzetközi és hazai szakirodalmat használ fel, miközben hazai és nemzetközi joganyagvizsgálatot végez, illetve ismerteti saját korábbi kutatási eredményeit is. Kritika a forrásfelhasználást érheti, mert ezek túlnyomó része 2018-as adatokat mutat be, amelyek nem feltétlenül maradnak relevánsak öt év elteltével. Ellenben érdekfeszítő lett volna részletesebben olvasni azokról a kortárs infokommunikációs jelenségekről, amelyeket a szerző nem – mint például a CGI videóalkotási technológia, a ChatGPT mesterséges intelligencia chatbot vagy a AI képalkotó technológiák alkalmazása – vagy csak érintőlegesen, utalás szintjén említ meg – mint a robotika, az információs hadviselés és a digitális állam, a kiberháború és az online károkozás. (Buday-Sántha Andrea: *Kommunikáció – Etika – Jog. A kommunikáció etikai és jogi alapjai*. Budapest: B.SWAN Partners Kft., 2022, 294 oldal, ISBN 9786150161716, 6900 Ft).

Jancsó Veronika másodéves kommunikáció és médiatudomány szakos hallgató a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Karán. Kutatási területe a politikai hírek manipulációja, különös tekintettel a kormányközeli újságírói gyakorlatokra. Erről szóló dolgozatával 2023-ban országos második helyezést ért el a Tudományos Diákköri Konferencián. Email: verajancso01@gmail.com